

PSİKOLOJİK DANIŞMA VE PSİKOTERAPİ UZMANLIK ALANI*

L.M. Brammer ve E.L. Shostrom Çev. Ömür Hakan ERSEVER**

GİRİŞ

Psikolojik danışma ve psikoterapi bağlamında yardım sunma; bireylere güvenlik, sevgi ve saygı, benlik-saygısı, kararlı hareket etme ve kendini gerçekleştirmeye yönelik gelişim gereksinmelerini karşılayabilecek koşulların sağlanması olarak tanımlanmıştır. Yardım, aynı zamanda, bireylere kendilerine yardımcı olabilmelerini sağlayan kaynakları ve becerileri kazandırmak anlamına da gelmektedir. Yardım hizmeti sunan uzmanlar burada tanımlanan belirli koşullar çerçevesinde hizmetlerini sunmaktadırlar.

Uzmanlar her bireye her konuda yardımcı olamayacaklarının bilincinde olarak kendi sınırlılıklarının ve yardım etme gereksinmelerinin farkındadırlar. Yardımın ne zaman kontrolé dönüştüğünü ve kendi sevgi, güç ve itibar gereksinmelerini karşılamak için ne zaman danışanlara gereksinim duyduklarını görebilirler. Danışmanlar gösterdikleri çabalar için ödüllere gereksinim duyarlar. Danışanların kendilerine yeterli hale geldiklerini, kendi gizil güçlerinin farkına vardıklarını ve etkili bir şekilde daha üst düzeylerde işlevlerde bulduklarını görmek danışman için ödüllendirici olmaktadır.

Terapötik Psikoloji

Terapötik psikoloji birbiriyle ilişkili çeşitli uzmanlık alanlarından oluşan bir bilgi birikimidir. Bu uzmanlık alanlarının tümü yardım etme işlevini içermektedir. Klinik psikoloji uzmanlığı, teşhis değerlendirmesine verdiği geleneksel önemle, daha çok psikoterapi ve psikolojik danışma üzerinde yoğunlaşmaktadır. Danışma psikolojisi, eğitim,

* Brammer, L.M. ve Shostrom, E.L. (1982). *Therapeutic Psychology: Fundamentals of Counseling and Psychotherapy*, Fourth Ed. (Chapter I, *Professional Counseling and Psychotherapy*, s. 3-28), Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc. (Kısaltılarak tercüme edilmiştir)

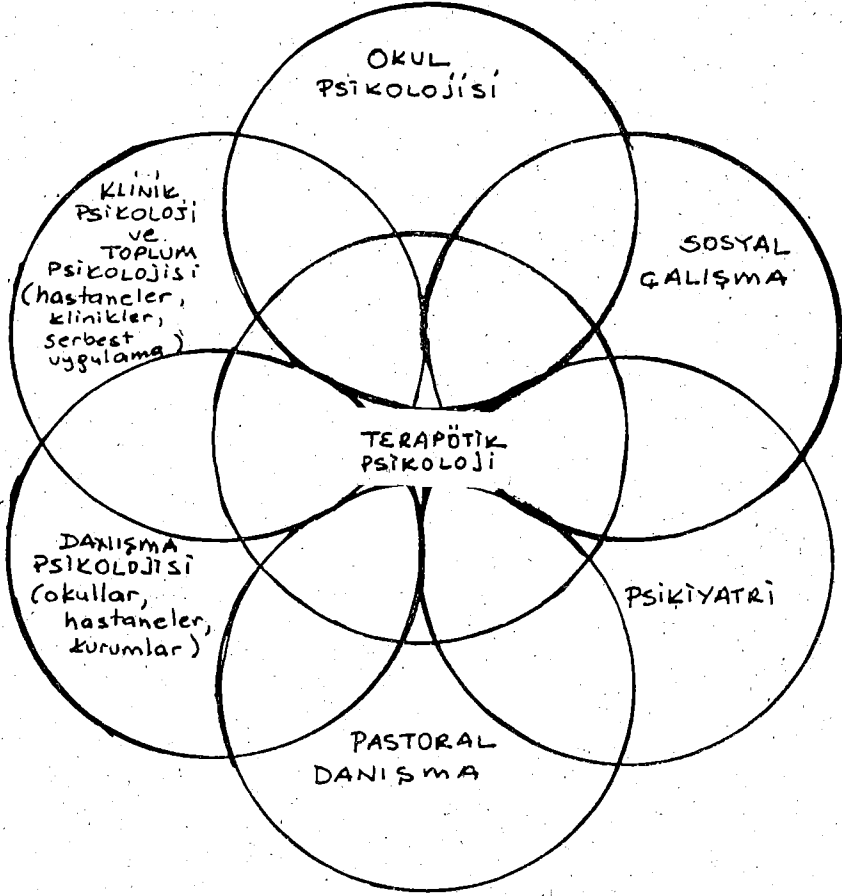
** Araş. Gör. A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim Dalı.

endüstri, ruh sağlığı ve rehabilitasyon alanlarında geleneksel psikolojik danışmayı ve ölçmeyi içermekte, kendini gerçekleştirmeyi ve insanın etkililiğini geliştirmeyi vurgulamaktadır. Okul psikolojisi alanında psikolojik danışma ve psikoterapi gittikçe artan bir şekilde bir araya getirilmiştir. Psikiyatri, günümüzde yardım sürecinde kullanılan kavramlara ve tekniklere önemli katkılarda bulunmuştur. Sosyal çalışma alanı da vaka çalışması ve görüşme becerileriyle ilgili zengin bir birikim sağlamaktadır. Din adamlarınca verilen bir hizmet olan pastoral (dini) danışma, değerleri açıklığa kavuşturma ve yaşam tarzlarını seçme alanlarında terapötik psikolojiye katkılarda bulunmuştur. Toplum (community) psikolojisi, psikolojik danışma ve psikoterapi yöntemlerini klinikler, hapishaneler, huzur evleri ve ilaç tedavi merkezleri gibi çeşitli kurumsal alanlara uygulayan, gelişmekte olan bir alandır.

Yardım hizmeti sunan çeşitli uzmanlık alanlarının katkılarını bir araya getiren terapötik psikolojinin formal bir alanının oluşturulması doğal bir olgudur. Psikoloji yıllardır insan davranışını anlamada kendine özel yaklaşımları katarak, diğer uzmanlık alanlarıyla iş birliği yapmıştır. Psikolojik danışma ve psikoterapötik çabalarda başarılı olunabilmesi için danışma psikologlarının ve klinik psikologların kendi alanlarının bulgularına sahip çıkmalarının yanı sıra yardım veren bütün uzmanlık alanlarını anlamaları, tanımaları ve kullanmaları gerekmektedir. Şekil 1. bu alana katkıda bulunan disiplinler arasındaki ilişkileri göstermekte ve bunların kendilerine özgü katkılarını sergilemektedir.

Terapötik psikoloji çalışma alanının dört temel amacı bulunmaktadır, a) becerili bir danışman'ın ve psikoterapistin yeterliliği için gerekli olan birikimin kabulünü yaratmak; b) davranış bilimlerinden ilişkili bilgilerin anlaşılabilmesini geliştirmek; c) psikolojik danışma ve psikoterapide çeşitli uzmanlık alanları için yeterlilik standartları geliştirmek ve, d) araştırma sonuçlarını ve gereksinimleri anlamak.

Terapötik psikoloji hem psikolojik danışmayı hem de psikoterapiyi kapsadığı için bu alanlardaki benzerliklerin ve farklılıkların yorumlanması gerekmektedir. Terapötik psikoloji psikolojik danışma ve psikoterapi alanlarında ortak olan anlayışların, değerlerin, araştırmanın ve becerilerin bir bileşimi olarak tanımlanabilir. Terapötik psikolojinin ham maddesi yardım sunan çeşitli uzmanlık alanlarından gelmektedir ve köklerini uygulamalı psikoloji bilimlerinden almaktadır. Şekil 2. terapötik psikoloji alanını göstermektedir. Psikolojik danışma ve psikoterapi birbiriyle binişik olan uzmanlık alanları olarak görülmektedir.

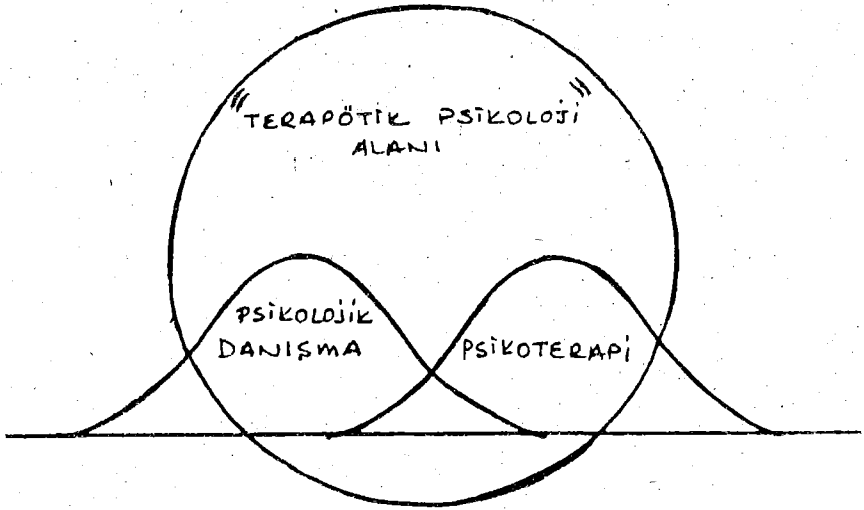
Şekil 1. Terapötik psikolojinin yardım veren bazı uzmanlık alanlarıyla ilişkisi.

Tarihsel açıdan psikolojik danışma, eğitimsel, mesleki, destekleyici, durumsal, problem-çözme, benlik farkındalığı, normal, şimdiki zaman ve kısa süreli gibi kavramlarla ilişkilendirilmektedir. Psikoterapi ise, destekleyici (bir kriz ortamında), yeniden yapılandırıcı, derinlik vurgulayan, analitik, geçmiş üzerine odaklı, nörotikler ya da diğer ileri duygusal problemler ve uzun süreli gibi kavramlarla tanımlanmıştır. Günümüzdeki kullanımda ise, psikolojik danışma ve psikoterapi birbirleriyle dönüşümlü olarak kullanılmaktadır. Bu yazıda aksi belirtilmedikçe, bu kavramlar biri diğerini içine alacak şekilde kullanılmaktadır.

Çoğu uzman, psikolojik danışma-psikoterapi uzantısının aşırı uçlarını temsil eden Şekil 2.'deki iki listeyi benimsemektedir. Buna

bir istisna, toplum kliniklerinde ayaktan tedavi gören psikotik hastalarla yapılan çalışmalardır. Ruh sağlığı kliniklerinde çalışan terapistler bunu psikoterapi olarak adlandıracaklardır ama aynı zamanda yaptıklarının kişilik değiştirme yönlerinden çok destekleyici yönü olduğunu da vurgulayacaklardır. Bununla beraber, çoğu insan bu yoğun tipteki etkinliği psikolojik danışma olarak adlandırmayacaktır.

Blos (1946) ve Pepinsky ve Pepinsky (1954), psikolojik danışmanın daha çok yoğun olmayan problem vakalarıyla, katı nörotik örüntüler geliştirmemiş olan ama temel olarak dış çevredeki baskıların kurbanı olan bireylerle ilgilendiğini belirtmektedir. Thorne (1950), psikolojik danışmayı normal bireylerin sorunlarına uyarlanmış bir çeşit psikoterapi olarak tanımlamaktadır. Robinson (1950), psikolojik danışmayı normal bireylerin daha üst düzeylerde uyum becerileri kazanmalarına yardımcı olmak olarak tanımlayarak, psikolojik danışma tanımına kullanışlı bir kavramı katmıştır. "İnsanın etkililiğini arttırmak" psikolojik danışmanın amacını tanımlamada çok sık kullanılır.

Eğitimsel
Destekleyici
Durumsal
Problem-çözme
Farkındalık
Normallere yönelik
Şimdiki zamana odaklı

Destekleyici (daha belirli)
Yeniden yapılandırıcı
Derinlik vurgusu
Analitik
Geçmişe yönelik
"nörotikler" ya da diğer aşırı duygusal sorunlara yönelik

Şekil 2. Terapötik Psikoloji Çerçevesinde Psikolojik Danışma ve Psikoterapi Alanı.

mıştır. (Brayfield, 1961; Blocher, 1966; Gordon, 1971). Ivey ve Simek Downing (1980), psikolojik danışmanın temel amacını bireyin niyetliliğine (intentionality) ve kültürel uzmanlık geliştirmesine yardım etmek olarak özetlemektedir. Bu, sorunlara etkin ve esnek bir yaklaşım oluşturmak için danışanın bir amacının ve yeterliliğinin olduğu anlamına gelmektedir. Danışanlar kendi kültürlerinde iyi iletişim kurmayı ve var olan olasılıklarda davranabilmeyi öğrenmelidirler. Psikolojik danışma amaçlarının bu tanımı danışmanların da bu özelliklere sahip olması gerektiği doğurgusunu öne sürmektedir. Özellikle farklı kültürlerin üyesi olan danışanlara yardım sunmada farklı kültürel gruplar arasında iyi iletişim kurabilme yeteneği önemlidir.

Psikolojik danışmanın doğru ve kapsamlı bir tanımlamasının yapılması çabaları zor olsa da, Gustad (1957), yapılan tanımlamaları üç sınıfa ayırmıştır. 1- katılanlar açısından; genellikle sayı olarak iki kişi yer almakta ve belirlenmiş uzman rolleri ya da görevleri bulunmaktadır (öğretmenler, din görevlileri ya da psikologlar gibi) 2- amaçlar açısından; (uyumu geliştirme ya da daha üst düzeyde işlev gösterme çerçevesinde) ve, 3- öğrenme çıktılarını vurgulayan tanımlamalar, (sosyal becerileri geliştirme gibi).

Gustad bu çalışması sonucunda üç temel ögeyi içeren kapsamlı bir psikolojik danışma tanımı önermektedir:

Psikolojik danışma, basit bire-bir sosyal ortamda yapılan öğrenme yönelimli bir süreçtir. Bu süreçte, ilgili psikolojik beceri ve bilgiye sahip olan bir danışman, danışanın gereksinmelerine uygun olan yöntemlerle, danışanın kendisiyle ilgili daha fazla bilgi sahibi olmasında, böylesi bir anlayışı daha açık bir şekilde algılamış, gerçekçi olarak tanımlanmış amaçlar çerçevesinde üyesi olduğu toplumda daha mutlu ve daha üretken olabilmesinde danışana yardımcı olmaya çalışmaktadır. (1957, s. 17)

Böylelikle psikolojik danışma, daha çok rasyonel planlama, problem çözme, karar verme, niyetlilik, aşırı uyum problemlerinin önlenmesi ve normal insanların günlük yaşamlarında ortaya çıkan durumsal baskılara destek verme olgularını vurgulamaktadır. Sonuç olarak psikolojik danışma süre açısından psikoterapiden daha kısa sürelidir ve uzman danışmanların yaptıkları, rolleri ve buna uygun yeterlilikleri ile tanımlanmaktadır.

Psikoterapi, bireyin daha kapsamlı olarak yeniden eğitimi olarak tanımlanmıştır. Psikoterapinin temel amaçları algısal açıklık ve deği-

şiklik kazanmak, günlük davranışa içgörü katmak ve geçmişe ait inciten deneyimlerin oluşturduğu yoğun duygularla başa çıkmaktır. Bireyin savunmaları şekillendirilmekte ve böylelikle yeniden uyum sağlanmaktadır. Böylelikle psikoterapi yoğunluğu, katılımın uzunluğunu vurgulamakta ve daha çok yaşamdaki derin sorunların azaltılmasıyla ilgilenmektedir.

Pek çok klinik çalışmacı için psikoterapi ve psikolojik danışma arasındaki ayrımlar temel olarak nicelikselidir. Burada yazının amacına uygun olarak, danışman, psikoterapist, klinik çalışmacı, psikolojik danışman, psikoterapötik danışman ve psikolog terimleri binişik olan geniş alanlarda birbiriyle dönüşümlü olarak kullanılmaktadır. Bununla beraber, bu kavramların kullanımında bazı farklılıklar olduğu kabul edildiğinden, psikolojik danışmanın ya da psikoterapinin öncelikli olarak ilgilendiği kabul edilen alanlarda ayırım yapılacaktır.

Terapötik yardım türlerinin farklılaştırılmasına yönelik bir başka yaklaşım ise geleneksel uzmanlık rollerini ve sorumluluklarını değerlendirmektir. Şekil 3. psikoloji ve psikiyatri arasındaki varolan büyük binişikliği göstermektedir. Sol uçta tıp alanındaki terapistlerin, sağ uçta ise psikologların ve danışmanların kendilerine özgü işlevleri yer almaktadır. Ortada psikoterapi sorumluluğunu belirlemede dikkate alınması gereken öğeler ve her iki grup tarafından paylaşılan yeniden eğitici ya da psikoterapötik işlevler yer almaktadır.

Psikoterapiyi tümüyle ilaç (tıp) olarak değerlendirerek danışmanları ve klinik psikologları Şekil3. 'ün sağ ucuna yığıma eğiliminde olan psikiyatristler bulunmaktadır. Bazı psikologlar ve eğitimeiler aynı şeyi doktorlar için yapmaktadır. Biz, özellikle bütüncül sağlık anlayışı ve yaşam boyunca hastalıkların önlenmesi üzerindeki gittikçe artan önem doğrultusunda, psikoterapi alanında sorumluluğun paylaşılması için mantıklı ve pratik nedenlerin olduğu görüşündeyiz. Bize göre cevap, Şekil 3.'ün ortasındaki geniş alan çevresinde iyi tanımlanmış ayrımların yapılmasında yatmaktadır. Derinliğin, eğitimin, deneyimin, sorumluluğun ve kurumsal düzenlemenin kriteri kimin ne derece psikoterapi yaptığını belirlemelidir.

Terapötik psikolojinin uygulamasında yedi yönelim görülmektedir; 1- cevap verebilme ve yeterlilik üzerinde ısrar etme; 2- uzmanlaşma ve uzmanlaşmama; 3- yardım becerileri ve danışman'ın kişilik özellikleri üzerindeki ikili vurgu; 4- insan sorunlarının çözümünde davranış bilimi verilerinin ve araştırma yöntemlerinin kullanılması; 5- grupla psikolojik danışmanın ve insan potansiyel hareketinin katkılarının kullanımı; 6- karşıt görüşleri birleştiren ve değişim sürecini açıklayan yapıların biraraya getirilmesi ve; 7- özellikle kendine yardım ve akran-

yardım modellerinde psikolojik danışmanın amaçlarının daha geniş çaplı uygulanmasını yaygınlaştırmak.

Cevap Verebilme ve Yeterlilik

Cevap verebilme kavramı, sorumluluk ve üretkenlikle ilgili olarak yardım veren uzmanların, danışanlarının ve çalıştıkları kurumların ilgisine işaret etmektedir. Danışmanlar geliştirilmiş yeterlilik, beklendik çıktılarının değerlendirilmesi ve bedelin etkililiğini araştırmanın gerekli olduğunun farkındadır. Kurumlar insana hizmet veren servislerdeki bütçeyi kısıtladıklarında, çabalarının danışanlara ve kurumlara, amaçlarına etkili ve yeterli olarak ulaşmalarına yardım ettiğini göstermeye daha da zorlanmaktayız. Danışman eğitim programları, git-tikçe artan şekilde, bir yeterlilik yaklaşımını içermektedir. Danışman'ın davranışına verilen bu önem, danışman davranışının belirli yeterlilikler açısından tanımlanmasıyla, adayları eğitimden önce temel başarıyı oluşturmak için sınamak, belirlenmiş yeterlilik alanlarında minimum performansı elde etmek için hazırlanmış bir eğitim, ve eğitimin sonucunda minimum performansın kazanıldığından emin olmak için sonuçları değerlendirme süreçlerini içermektedir.

Psikiyatri ve Nöroloji (Tıp)		Danışma-Klinik (Psikoloji)
İleri düzeyde nevrozların ya da psikozların tedavisi, örn: Psikocerrahi Elektro-şok Narkosentez Trankilizanlar Yatıştırıcılar Hormonlar Enstülin şoku Vitaminler	Psikoterapi ya da yeniden eğitim Tıp ya da psikoloji alanındaki terapistin sorumluluk odağını belirlemede uygulanan kriter. Terapist etmenleri: Psikoterapi eğitiminin yoğunluğu. Psikoterapide deneyim. Psikoterapide teşhis becerisi ve bilgisi. Kurum tarafından verilen terapötik sorumluluk. Kurum ortamının tipi (hasta-neya da okul) Kanuni sınırlamalar. Hasta ya da danışan etmenleri: Kişilikle ilgilenmenin düzeyi. Savunma yapısının katılığı. Ego ve diğer kişilik kaynaklarının gücü. Somatik katılım. Belirtilerin sınırlayıcı/engelle-yici doğası. Terapötik amacın doğası.	Planlama ve problem çözümleme, örn: Teşhise ve yordamaya yönelik psikolojik testler. Bilgi kaynakları. Verilerin yorumlanması. Öğrenme güçlükleri, örn: İyileştirici teknikler. Teşhise yönelik psikolojik testler. Duygusal sorunlar, örn: Durumsal kaygı, öfke, ambivalans ve bunların sınırlayıcı/derin olmayan belirtileriyle çalışmak. Psikolojik testler kullanımı yoluyla vaka çalışmaları ve kişiliğin işlevlerinin tanımlamaları.

Şekil 3. Tıp ve Psikoloji Arasındaki Terapi Sürekliliği.

Terapötik psikolojinin kökleri pek çok disiplinde yer almaktadır. Aşağıdaki tarihi değerlendirme, teraötik psikolojinin sorumlu bir hizmet olarak gelişimine yer vermekte ve her alanın terapötik psikoloji ile olan ilişkisini göstermektedir.

Danışma Psikolojisi

Danışma psikolojisi rehberlik, ruh sağlığı, psikometri, sosyal vaka çalışması ve psikoterapi alanlarında yer alan birbiri ile ilişkili pek çok eğilimin bir sentezidir. Bir danışma psikoloğu, psikolojik danışma sürecinde, sorunların değil bireylerin yardımı gereksinimi olduğunu varsaymaktadır. Kişiliğin mesleki, evlilikle ilişkili ya da okuma ile ilişkili alanlar gibi problem alanlarına bölünmesi geçmişe ait bir olgudur. Günümüzdeki parola kelime ise bütüncülük'dür.

Danışma psikoloğu yıllardır bir meslek adı olarak kullanılmaktadır (Moore, 1952). Özel ve resmi psikolojik danışma merkezleri çalışanları arasında danışma psikologlarına yer vermektedir. Bazı okullar ve rehabilitasyon merkezleri de bu ünvanı kurumlarında kullanmaktadır. Yamamoto (1963), Amerikan Psikologlar Derneği'nin (American Psychological Association-APA), Danışma Psikolojisi alt bölümünün 1000'den fazla üyesinin özelliklerini araştırmıştır. Sonuçlar, danışma psikolojisinin kendine özgü rolleri ve işlevleri olan bir psikolojik uzmanlık alanı olarak geliştiğini göstermektedir.

Klinik psikoloji kişisel kazançlarla daha çok ve davranışın patolojisi ile daha az ilgilendiğinde, danışma psikolojisi klinik psikolojiye gittikçe yakınlaşmaktadır. Eğitim programları uzman-bilimsel ünvanını kullanarak ayırımı daha da belirsizleştirmektedir. Toplum danışmanı ya da toplum psikoloğu olarak adlandırılan yeni bir uzmanlık alanı hem klinik psikolojiyi hemde danışma psikolojisini içerebilmektedir.

Öte yandan danışma psikolojisinin kendine özgü uzmanlaşmış standartlara sahip olarak iyi ve ayakta olduğunun doğurguları bulunmakta (APA, 1978) ve güçlü mesleki gruplar danışma psikolojisini tekrar tanımlamaktadır (APA Bölüm 17, 1980). Danışma psikologlarının çeşitli ortamlarda danışanların gereksinimlerini karşılayan esnek, açık yaklaşımları ve danışanın fonksiyonlarını ve kişisel karar verme becerilerini geliştirmeye verdikleri önem günümüzdeki ruh hastalığı ve sorumsuz davranışla aşırı derecede ilgilenen ortamda gereklidir. Ruh sağlığıyla ilgili sorunları başlangıcında önleme danışma psikoloğunun temel işlevidir. Kagan, danışma psikoloğunu "ruh sağlığının

en önemli bakım işçisi" olarak adlandırmaktadır (Kagan, 1977). Günümüzde Amerika ve Kanada'daki sağlık politikası, hükümetlerin kurumlarına yansıtıldığı şekliyle, ruhsal ve fiziksel hastalığın önlenmesini vurgulamaktadır. Danışma psikologları sağlıklı bir yaşamın desteklenmesi için bu çabanın ilk saflarında yer almaktadırlar.

Bir uzmanlık alanının önem derecesi o alanın toplumsal adalet ve eşitlik gibi konuları ele alışına bağlı olarak da değerlendirilebilir. Danışma psikolojisi kadın hakları ve azınlık gruplarıyla ilgili konularda çalışan etkin gruplara sahiptir. "Kültürlerarası Danışma Yeterlilikleri" (Sue, 1981) ve kadın danışanların yaşına ve problem tiplerine danışmanların tepkileri [Hill, Tanney, Leonard ve Reiss (1977)] gibi kapsamlı çalışmalar böylesi araştırmalara örnek olarak gösterilebilir.

Danışma psikologları kadınlara yönelik psikolojik danışma programları geliştirmede güçlü bir önderlik yapmaktadır. Psikolojik danışma ve psikoterapi hizmetlerinden yararlananların büyük çoğunluğunun kadın ve bu hizmeti sunanların büyük çoğunluğunun erkek olması sonucu ortaya çıkan özel sorunlarla ilgili çalışmalar ortaya konmuştur. Bu çalışmalarda, erkek yanlılığının azaltılması ve erkek danışmanların kadınların özel isteklerine olan bilinçlerinin arttırılmasına olan gereksinim vurgulanmaktadır.

Kuzeybatı üniversitesindeki psikologların 1951 yılında yaptıkları konferansın bir sonucu olarak, APA 17. bölümü, psikolojinin danışma alanının artan farkındalığını tanıyarak, Psikolojik Danışma ve Rehberlikten Danışma Psikolojisine değiştirilmiştir (Super, 1955). Benzer şekilde, Profesyonel Psikolojide Amerikan Sınav Kurulu (American Board of Examiners in Professional Psychology) danışma psikologlarına, kendi dört uzmanlık alanlarından birinde sertifika vermektedir. Greyston Konferansı (1964) danışma eğitimi ile ilgilenmiş, danışma psikologlarının konumunu ve eğitimlerini yeniden değerlendirmiştir. Konferansta danışma psikolojisinin çeşitli danışma hizmetleri için gittikçe artan toplumsal gereksinmeye belirgin bir cevap olduğu fikir-birliğiyle kabul edilmiştir.

1974 yılında yapılan Vail Konferansı, uygulamalı psikolojideki çağdaş akımları ve bu alanın geleceğini araştırmayı amaçlamıştır. Varılan sonuç, danışmanların ve psikoterapistlerin uzmanlar ve danışanlar arasındaki ırksal-kültürel farklılıkların daha fazla farkında olmaları ve azınlık gruplarından daha fazla sayıda uygulayıcının yetişmesine olan zorunlu gereksinimdir. Rollerin değişimindeki ikinci öge, danış-

manların, toplumsal sorunların ve haksızlıkların farkında olmalarının yanı sıra toplumsal değişim ve danışandan yana olmada yeterli olma gereksinimleridir. Danışma psikolojisi insanın potansiyellerini belirginleştirmek için, insanın gelişimini ve toplumsal değişmeyi kolaylaştırma üzerinde durarak toplumsal psikoloji kavramına doğru yol almaktadır.

Gittikçe artan terminoloji birikimi ve kullanımı, danışma psikolojisinin dolu bir uzmanlık alanı olduğunu desteklemekle kalmamakta, aynı zamanda onun toplumsal değişimdeki yeterliliği cesaretlendirmesi ve rolleri sürekli olarak yeniden gözden geçirmesi gerektiğini desteklemektedir. APA'nın Danışma Psikolojisi Bölümü, danışma psikolojisini ve danışma psikologlarının rollerini tanımlama konusunda sürekli olarak çalışmaktadır (APA 17. Bölüm, 1980). Fretz ve Whiteley (1980), bu süreci belgeleyerek danışma psikolojisi için üretken bir gelecek olduğunu yordamışlardır.

Danışmanlar için diğer mesleki yönelimler yapılmıştır. Farklı beceri düzeylerindeki bireyler "psikolojik danışma" yaptıklarını öne sürdüğünden "danışman" teriminin, anlamlı olabilmesi için, bir fiilden sonra yer alması gerekmektedir. Psikolojik danışma işlevini betimlemek için çeşitli terimler önerilmiştir; klinik danışman (Hahn, 1950), psikolojik danışman (Bordin, 1955; Tyler, 1969), psikoterapötik danışman (Porter, 1950), toplum danışmanı (Lewis ve Lewis, 1976) ve psikolojik eğitmen (Ivey, 1977). İşealm hizmet danışmanı, bireylere kariyer ya da iş değişikliklerinde hizmet sunan bir danışma psikoloğudur.

Klinik Psikoloji

Klinik psikoloji 1912-1930 yılları arasındaki zeka ölçümü çabaları sonucu gelişmiştir. Klinik psikoloji ve danışma psikolojisi pek çok ortak ögeye sahiptir. Her iki alan vaka çalışması yöntemlerini, değerlendirme araçlarını ve psikoterapötik görüşme tekniklerini kullanmaktadır. Bununla beraber, bu iki alan arasında belirgin tarihsel ve işlevsel ayrılıklar da bulunmaktadır. Danışma psikolojisi ve klinik psikoloji arasındaki tarihsel farklılaşmaları detaylı bir şekilde inceleyen Gustad (1953), danışma psikolojisinin ve klinik psikolojinin temel olarak aynı genel çalışma alanı olduğu ama farklılaşan vurguları bulunduğu sonucuna varmıştır. Bu görüş aynı zamanda günümüz psikologlarının da görüşüdür.

Klinik psikologların, psikotik bireylerin teşhis değerlendirmelerine yardımcı olmadaki becerileri ve klinik ya da hastane ortamlarındaki

kendilerine özgü rolleri bir başka temel farklılıktır. Super'in (1955) değindiği gibi psikolojik danışma, davranışın patolojisinden çok normal bireylerdeki sorunlarla ve ciddi duygusal zorlukların önlenmesiyle ilgilenmektedir. Klinik psikologlar ise genelde ileri derecede davranış bozukluklarının tedavi edildiği hastanelerde ve kliniklerde çalışmaktadırlar.

Psikolojik danışma ya da terapideki kurumsal ortamlar, danışmanlar ve klinik çalışanlar arasındaki diğer ayrımları belirlemektedir. Williamson'un (1947) önerdiği gibi, terapötik danışma, doğal olarak, okulun öğrenme ve kişilik gelişimindeki toplumsal işlevini üstlendiği eğitsel ortamlarda yer almaktadır. Ancak, klinik psikologlar hastanelerde, kliniklerde ve serbest olarak çalışmaktadır. Bazı danışma psikologları hastanelerde çalışırken çoğu serbest uygulamada çalışmaktadır (Moore ve Bouthilet, 1952); ama okul ve üniversite çağındaki gençliğin gelişim sorunları ile temel olarak ilgilenen danışma psikologlarına eğitim ortamları çekici gelmektedir. Serbest olarak ya da bir kurumda çalışan klinik psikologlar evlilik, rehabilitasyon, geriatrik ve anababa sorunları olan okul dışı ortamlarda temel olarak normal insanlarla çalışırlar.

Klinik psikoloji, danışma psikolojisindekine benzer bir şekilde, dönemsel olarak yapılan eğitim ve rol tanımlama konferanslarına sahiptir. Bu konferanslarda, bir birey olarak danışmanın sorumluluğu ile ilgili özel ilgiden, daha geniş çerçevede toplumun ve halkın sorumluluğu ile ilgili genel bir ilgiye doğru artan bir yönelimin olduğu görülmektedir. Klinik psikoloji danışma psikolojisindekiyle karşılaştırılabilecek özel standartlara ve benzer değerlendirme programlarına sahiptir.

Üçüncü bir terapötik danışma uzmanlık alanı olan psikiyatrinin diğer danışma uzmanlıklarından işlevsel olarak ayırd edilmesi güçtür. Çok açık olan ayırım, eğitimdeki farklılıktır—psikiyatrist tıp doktorudur, psikoloğun ise sosyal bilimler doktorası bulunmaktadır. Aşırı duygusal bozuklukların tedavisinde kullanılan tıbbi terapiler diğer açık farklara katkıda bulunur. Örneğin, yalnızca psikiyatristler ilaç yazabilmektedir.

Danışmanlar ve psikoterapistler tıbbi sorumluluk gerçeğinden kaçamazlar. Doktor bireyin bakımının yaşam ve ölüm doğurgularının hukuksal sorumluluğuna sahiptir. Bir görüşe göre bu kavram yaşamdaki etkinliklerin tümünü kapsamaktadır. Bir başka görüşe göre de psikiyatri eğitimi almış olan doktorun sorumluluğunun, psikoterapiyi, problemin hastalıktan çok öğrenmeye karşı ilgisizlikten kaynaklandığını

içermesini öne sürmektedir. Mowrer psikoloğun ve psikiyatristin psikoterapi yaklaşımları arasında bir ayırım yapan kullanışlı bir görüşü sunmaktadır:

Kişilik bozuklukları, ilgisizliğin bir hastalık olmasından daha çok hastalık değildir. Her ikisi de öğrenme olgusunu içermektedir. Eğer eğitimciler olarak ilgisiz bir akılla çalışmayı iş edinmişsek karışmış ve dağılmış bir akıl ile ilgilenmeye hakkımız ve zorunluluğumuz bulunmaktadır. (1951, s. 21)

Bununla beraber, ilgisizlik ve hastalık arasında ince ayrımların yapılması pratikte çok belirsiz olmaktadır. Szasz' (1960), aşırı duygusal sorunlara, geleneksel tıbbi anlamda hastalık yerine öğrenme ve algı bozuklukları olarak değinerek büyük bir tartışma yaratmıştır. Bir tıp doktoru olan Szasz, davranışı etkileyen beyin hastalıklarının varlığının şüphesiz farkındadır. O, düşünce ve duygu ile ilgili bütün bozuklukların bazı nörolojik bozukluklarla ilişkili olduğunu belirten ruh hastalığı görüşüne karşı çıkmaktadır. Bu görüşe göre, yaşamın sorunları keşfedilecek olan biokimyasal süreçlere indirgenmektedir. Böylelikle günlük yaşamdaki böylesi zorluklar ya da kişisel sorun yaratan inanç ve değerler arasındaki farklılıklar, bedensel hastalıktan çok az farklı olduğundan tanım olarak "ruh hastalığı" sınıfına girecektir. Szasz bu görüşün, öğrenilmiş bir davranış olan bir inanç ile merkezi sinir sistemindeki bir bozukluğu karıştırdığı için bulanık olduğunu belirtmektedir. Szasz, aynı zamanda, kimin sapkın ya da "hasta" olarak değerlendirileceğine ilişkin toplumsal değer normlarının da rolünü vurgulamaktadır.

Son olarak, bireyin davranışında kişisel sorumluluğu kavramı bu tartışmaya katılmaktadır. Eğer bireyler "hasta" oldukları için işlev gösteremediklerine inanırlarsa kendilerini davranışlarının sorumluluğunu almaktan kurtarabilirler. Diğer yandan, eğer inançlarının ve seçimlerinin davranışlarını belirlediğine inanırlarsa kendi davranışları için sorumluluğun yükünü taşıyabilirler. Kişisel tutumların fiziksel hastalıklarla ilişkisi, tartışılmalı olsada, kişisel sorumluluk rolü için açıklayıcıdır. Simonton ve Simonton (1978), kanserin tedavisinde ve önlenmesinde psikolojik yöntemlerin rolüne işaret etmektedirler. Cousins'ın ölümcül olarak teşhis konulan hastalığı ile başarılı olarak başa çıkmak için aldığı sorumluluğu belirten yazıları psikolojik yöntemlerin gücünü göstermektedir (1979). Bu kişisel sorumluluk konusu suçlu davranışla çalışırken de kritik önem taşımaktadır. Bir psikiyatrist olan Perls (1969), hastalık ve sağlığın tıbbi modeliyle ilgili

gerçekleri dile getirmektedir. Perls, yaşam sorunlarında deneyimli ve kendini engelleyici manipülatif örüntüler kullanan bireyi vurgulamaktadır. Benzer olarak tıp eğitimi görmüş olan Glasser (1965), danışanlara daha sorumlu ve kendine yeten şekilde davranmayı öğretmede terapistin rolünü vurgulamaktadır. Glasser, aynı zamanda, bu öğrenme yaklaşımının ruh hastalığının tartışılabilir kavramı ile kıyaslanamaz olduğunu belirtmektedir.

Psikoterapötik danışma, öğrenmesi tamamlanmamış olan ya da normal kaygı olarak adlandırılan olguyla beraber daha az bilinçli çatışmaları olan bireylere yardım etmeyi içermektedir. Bu, hiç şüphesiz danışmana "normal" olanı "patolojik" olandan ayırma konusunda aşırı bir yük koymaktadır. Ancak patoloji ve terapötik sınırlılıkların bu şekilde tanınması psikoloğun uzmanlık eğitiminin bir parçası olmuştur. Herhangi bir uzman grubunun sadece sahip olduğu yeterlilik alanlarında uygulama yapması çok önemlidir.

Psikiyatrik Sosyal Çalışma

Psikiyatrik sosyal çalışma uzmanlığının psikoterapötik işlev açısından psikolojiden ayırılabilmesi güçtür. Bu uzmanlık grubundaki çoğu uygulamacı, özellikle serbest çalışanlar, formal anlamda psikoterapi yaptıklarını belirtmektedirler. Bununla beraber, eğitim alanında bir ilke farklılığı göze çarpmaktadır. Sosyal çalışmacılar, genellikle iki yıllık lisans eğitimini tamamlarlar. Bu eğitimin içinde bir yıl süreli süpervizyonlu kurum çalışması yer almaktadır. Daha sonra, sosyal çalışma alanında lisans üstü eğitim yapılabilir. Klinik sosyal çalışmacılar, klinik psikologlar gibi, sağlık-bakımı ekiplerinde çalışırlar, çoğu serbest çalışmaktadır. Kliniklerde hasta kabul süreçlerinde uzmanlaşırlar, diğer kurumlarla bağlantı kurarlar, ailelerle çalışırlar ve psikiyatrik tarihçe alırlar. Sosyal çalışmacılar, geleneksel olarak ve eğitimleri sonucu değişik toplumsal kurumlarda danışman rolü sergiledikleri gibi, aile danışma servislerinde de sorumluluk sahibidirler.

Okul Danışmanı

Eğitimsel danışma, diğer uzmanlık alanlarından gerekli olan deneyim ve eğitim temelinde farklılaşmaktadır. Okul danışmanları, çocukların ve ergenlerin kişisel danışma sorunları ile çalışmanın yanı sıra, öğretim ve yönetim alanlarındaki çeşitli eğitim sorunlarıyla da ilgilenmektedir.

Verilen hizmetin düzeyi okul danışmanlığında belirgin bir kavramdır. Eğitim, yeterlilik ve danışma süresi bazında üç genel danışma düzeyi belirlenebilir. Bunlar konum farklılığı değil işlev düzeyleridir. Birinci düzeyde uzmanlık temeli öğretmede olan ve çoğunlukla eğitimsel planlama tipinde danışma yapan eğitim danışmanı bulunmaktadır. Bu danışman, temel olarak, bilgi ve öneriler vermektedir. Bu düzeydeki danışmanlar "tavsiyeciler" olarak da adlandırılırlar.

İkinci düzeyde, profesyonel eğilimleri temel eğitimde olan ve genellikle danışma alanında yüksek lisans yapmış ya da özel bir eğitim görmüş bir danışman bulunmaktadır. Bu danışman okul danışma sorunlarının büyük çoğunluğu ile uğraşmaktadır. Bu sorunlar, üniversite için gerekli olan basit bilgiler vermekten, mesleki planlama, toplumsal davranışlar, olgunlaşma ile ilgili daha duygusal katılımlı sorunlarla uğraşmayı içermektedir. Okul danışmanları tarihi eğitsel rehberlik modeli gereksinimlerine uymadığı için ileri düzeyde kimlik sorunu yaşamaktadır. Okul danışması, danışma psikolojisi başlığı altında tanımlanan tipteki gelişim sorunlarıyla ilgilendiğinden, bu model okulda görev yapan danışma uzmanlarına ümit verici görünmektedir. Amerikan Personel ve Rehberlik Derneği'nin (American Personnel and Guidance Association-APGA) bir ögesi olan Amerikan Okul Danışmanları Derneği (American School Counselors' Association) bu uygulamayı okul danışmanlarının rollerine ve işlevlerine uygulayan bir görüşü politika ve rehber çizgiler çerçevesinde belirlemiştir (1963).

Üçüncü düzeydeki danışman yukarıda tanımlanan danışma psikoloğu ya da klinik psikologdur. Bu düzeydeki okul danışmanları eğitimle ilgili konularda deneyim sahibidirler, ama temel uzmanlık eğitimleri psikoloji, psikiyatrik sosyal çalışma ya da tıp alanlarıdır.

Psikososyal Hemşirelik

Psikiyatrik hemşirelik olarak da adlandırılan psikososyal hemşirelik güçlü bir klinik danışma ögesine sahip olan sağlık bakımı uzmanlığıdır. Danışmanın yoğunlaştığı özel alanlar ölüm, stres denetimi, yaşam şekli değişikliği, aile danışmanlığı ve geriatridir. Temelde sağlık kurumlarında çalışsalar da, bu uzmanlık alanında eğitim gören çoğu uzman serbest danışma uygulamaya yönelmektedir.

Pastoral Psikoloji

Din görevlileri yıllardır danışma yapmaktadırlar. Bununla beraber, yakın zamana kadar, din görevlilerinin psikolojik danışma yapabilmeleri

için klinik eğitim almaları vurgulanmamaktaydı. Gittikçe artan şekilde, din görevlileri danışma ile ilgili kurumlarda klinik staj yapmaktadırlar. Pek çok kilise geleneksel olarak sunduğu toplumsal yardım hizmetlerinin yanı sıra evlilik, boşanma, ilaç kullanımı ve aile sorunlarıyla ilgili olarak kapsamlı bir psikolojik danışma hizmeti sunmaktadırlar. Amerikan Pastoral Danışma Derneği, üye ve diploma statüsüne götüren klinik ve davranış bilimi eğitimi ve ek olarak süpervizyonlu klinik eğitimi süreçleriyle bu konuda çalışanlara sertifika vermektedir. Bunlara ek olarak, dernek eğitim programlarına da sahiptir.

Evlilik ve Aile Danışmanlığı

Danışma psikologları ve klinik psikologlar çiftler ve ailelerle yoğun olarak çalışırken, kendine özgü profesyonel kurumlarıyla, dergileriyle ve Kaliforniya'da olduğu gibi eyalet lisansı ile birlikte bir uzmanlık alanı ortaya çıkmıştır. Aile danışmanları bu yazıda belirtilen insana yönelik pek çok hizmet alanlarından gelmektedirler. Buna ek olarak, kendi temel uzmanlık topluluğu olarak bu danışmanlar genellikle Amerikan Evlilik ve Aile Terapisi Derneğine üyedirler. Bu dernek klinik üyelik için bireylere sertifika vermede ve hazırlık programları oluşturmada kullanılabilir uygun yöntemleri belirlemektedir.

Rehabilitasyon ve Meslek Danışmanları

Engelli ve dezavantajlı bireylerin sorunlarının çözümlerine verilen önemle birlikte psikolojik danışma merkezi bir yardım işlevine dönüşmüştür. Mesleki rehabilitasyon danışmanları eyalet rehabilitasyon bürolarında, hastanelerde, özel kurumlarda fiziksel ve duygusal engellilerle çalışarak, yasalarla kendi işlevlerini ruhsal, toplumsal ve ekonomik olarak engelli danışmanları da içerecek şekilde genişletmişlerdir.

Benzer şekilde, işçi alımı ve ekonomik koşulların düzenlemeleri, geleneksel olarak temelde işe yerleştirme sorunlarıyla ilgilenen meslek danışmanlarının rollerini genişletmiştir. Hızla değişen ekonomik koşullar sonucu pek çok birey yeniden eğitim, iş becerilerini arttırıcı ve emeklilik dönemine yönelik planlama ile ilgili olarak psikolojik danışmaya gereksinim göstermektedir. Geçim sıkıntısının yarattığı baskılar insanların emeklilik yaşından sonra ve çoğunlukla yeni kariyelerde çalışacağı anlamına gelmektedir. Yerel iş bulma merkezleri, hükümet servisleri, ilaç ve alkol tedavi merkezleri ve krize müdahale klinikleri gibi kurumlar geniş çapı psikolojik danışma görevlerini yerine getirmede danışmanlara yer vermektedir.

Uzmanlaşma ve Uzmanlaşmama

Günümüzdeki profesyonel görüntü pek çok karışıklığı içermektedir. Uzmanlaşma ile ilgili bir olgu, gittikçe artan ücretlerin alınması ve çeşitli tipte yardım sunan bireylerin daha uzmanlaşmış servislerde eğitilmesi çabalarının artmasıdır. Bunun bir sonucu olarak uzmanlara olan bağımlılık gittikçe artmış, yardım ve yardım alma normal insan işlevleri olmaktan çıkarak uzmanlıklara maledilmiş ve böylelikle yardım süreci resmileşmiştir. Az sayıda insanın davranış değiştirme uzmanlarına olan gereksinimi inkar etmesinin yanı sıra, çoğu insan toplumun yardım sunma işlevini formalleştirmede çok ileriye gittiğini ve psikolojik danışmayı uzmanlaştırmamanın ve psikolojiyi feda etmenin gerektiği düşüncesindedir. Uzman danışmanların ve psikoterapistlerin temel işlevi, yardım becerilerinin toplumda geniş çaplı olarak erişilebilirliğini sağlayabilmek amacıyla, yardım becerilerinde diğerlerini yetiştirmek, eğitmektir.

Daha önce belirtildiği gibi, pek çok uzman grupları psikolojik danışma ve psikoterapötik teknikleri kullanmaktadır. Kendilerini ya bilim adamı ya da uzman uygulamacı olarak değerlendiren psikologlar arasındaki çatışma kırk yıldır bütün gücüyle sürmektedir. Pepinsky ve Pepinsky (1954), danışman'ın ya da psikoterapistin birincil olarak bilim adamı ve ikincil olarak uygulamacı olduğunu vurguladıkları "bilim adamı-uygulamacı" kavramları ile bu çatışmayla yüzleşmektedir. Bu görüş psikolojik bilginin ve onun psikolojik danışmaya uygulanmasının halen gelişmemiş bir evrede olması nedeniyle vurgulanmıştır.

Bir uzmanlık alanının önemli özellikleri şunlardır. Bireylere hizmet veren toplumsal olarak kullanılan servisler, beceriler ve işlemler; eğitimin evreleri ve standartları (seçme işlemlerini içerecek şekilde); uzmanlık alanının ve onun bilimsel temellerinin gelişimine yönelik uzman kuruluşlar, topluluklar ve dergiler, planlanmış araştırma programları; sertifika ve ehliyet verme; etik kurallar kodu; diğer uzmanlık alanlarıyla işlerliği olan ilişkiler kurma; ve profesyonel özgürlük. Bu özelliklerin gelişimi uygulayıcının bakışından aşağıda tartışılmaktadır.

Toplumsal Olarak Kullanışlı Servisler

Psikoterapötik danışmanın birinci ve en önemli değeri sorunları olan bireylere yardım etmede ne derecede kullanışlı olduğudur. İkinci dünya savaşı sırasında askeri güçler psikoloji alanında eğitim görmüş

personeli geniş alanda kullanmıştır. Geçen otuz yıl içinde danışmanların çeşitli programlarda çalışması onların halk tarafından kabul edilmesinin bir belgesidir. Okullarda danışma merkezlerinin varlığı, evlilik ve ruh sağlığı klinikleri de bu tip servislerin yalnızca istendiğini değil bu servislerin aynı zamanda amaçlarını başarmada danışanlara yardım etmede yeterli olduklarını kanıtlamaktadır. İnsan potansiyel hareketi sonucu ortaya çıkan geliştirme merkezleri çeşitli psikolojik danışma yaklaşımlarını ve yöntemlerini kullanmaktadır.

Psikoterapötik danışmanın sunduğu toplumsal açıdan kullanışlı olan bir başka hizmet, insanın yeteneğini keşfetmek ve geliştirmektir. Yetenekli olanı ve onun eğitim gereksinimini ve olasılığını değerlendirmek danışmanların özel işlevleri olmuştur. Danışmanların insanın yeteneklerini koruma ve duygusal çökkünlükleri önleme çabaları bütün yaş düzeylerinde yaygınlaştırılmıştır. Bu alandaki çabalar, potansiyel suçlara ve ilaç bağımlılırlarına sınırlandırılmamıştır. Yardım etme uzmanlıklarında çoğu lider, gençliğin yardım almadan önce neden duygusal çöküntüler yaşaması gerektiğini ve toplumun hapisane ve hastaneleri okullardan ve danışmadan neden daha çok destekleme eğiliminde olduğunu sormaktadır. Bu önleyici ve kişilik geliştirici hizmetler, odak, patolojik danışan için "kurtarıcı" hizmetlerden uzaklaştığı için daha fazla dikkat gerektirmektedir.

Psikoterapötik danışmanın sahip olduğu üçüncü değer ve insan yeteneğini koruma kavramına bir başka örnek, ulusal varlığı sürdürmektedir. Psikolojik danışma toplumsal değerler ve çevre ile ilgili konularla çok yakından ilgilenmektedir. Dünyanın her yerinde görülen politik ve ekonomik krizler yetenekli genleri bulup, onları potansiyellerinin en iyisini yapmak için cesaret vermeyi, özgürlük, seçim ve sorumluluk değerlerini kurban etmeden, zor anlarında üst düzeyde üretkenlik ve kişisel uyum becerilerini kazanmada onlara yardımcı olmayı gerekli kılmaktadır.

Toplumsal değişimin bir uygulayıcısı olmak, gitikçe artan sayıdaki danışman tarafından danışma sürecinin temel değeri olarak algılanmaktadır. Danışanlar kendi olanaklarını iyileştirmeye ve haksızlıkla savaşmaya cesaretlendirilmektedirler. Danışmanlar kendilerini, birlikte çalıştıkları danışanları kendileri adına davranabilecek duruma gelene kadar birer savunucu olarak görmektedirler. Bu geniş toplumsal danışma rolünün bazı savunucuları yerel toplumsal değişme süreçlerinde danışman'ın aktif katılımını vurgulamaktadır (Lewis ve Lewis, 1976). "Radikal

danışma" olarak adlandırılan bir yaklaşım, bireyleri değiştirmeye çok çaba harcamak yerine sistemleri ve kurumları değiştirmeyi savunmaktadır.

Bireyin toplumsal uyum düşünüyü başarmasına yardımcı olmak psikoterapötik danışmanın beşinci değeridir. Çoğu insan kendisini doğum, ırk ya da yoksulluk gibi durumlar sonucu kenarda kalmış olarak değerlendirir. Belirli bir toplumsal hareketlilik söz konusudur. Psikoterapötik danışma hizmetleri bireyin olasılıklarla ilgili plan yapmasına yardımcı olmanın yanı sıra gereksinimleri ve amaçlarıyla ilgili bilgi edinmesine yardımcı olmaya da yeterlidir.

Otomasyon ve ekonomik gelişme pek çok birey için olanakları azaltırken, psikolojik danışma gelecek için ümit vermektedir. Populasyonun büyük bir kısmının kişisel değerlilik ve kimlik duygusunun gelişiminde çok önemli olan, üretken bir iş bulamayabilecekleri olasılığı ile yüzleşmesi gerekmektedir. İşe bağımlı olmanın yerini alacak yeni yaklaşımda danışma programları işe ve iş dünyasına yönelik tutumları yeniden düzenlemede ve yeni kariyerler için yeniden eğitim verme görevinde büyük ümit vermektedir.

Bütün alanlarda, psikolojik danışma hizmetlerine olan talep verilen hizmetlerin üzerindedir. Danışman eğitimindeki var olan olanaklar böyle bir taleple başa çıkamayacağı için, hükümet ajansları tarafından, danışmanları ve psikolojik danışma yardımlarını geliştirmeye yönelik kısa dönemli çeşitli kurslar düzenlemiştir. Yüksek uzmanlık düzeylerinde danışma servislerine olan toplumsal taleplerin nasıl karşılanacağı yardım veren uzmanlık alanlarının yüzleştiği en büyük sorudur.

Beceriler ve İşlemler Birikimi

Bizim sayıtlarımızdan biri, psikolojik danışma ve psikoterapi için oldukça geçerli tekniklerin ve yöntemlerin tanımlanabilen bir birikiminin olduğudur.

Psikolojik Servisler İçin Gereken Eğitim ve Standartlar

Danışman ve psikoterapist eğitimi ile ilgilenen iki kuruluş APA ve APGA'dır. APA, Danışman Eğitimi ve Süpervizyonu Derneği (Association for Counselor Education and Supervision-ACES) ve Amerikan Fakülte Personeli Derneği (American College Personnel Association-ACPA) danışma psikolojisi, klinik psikoloji, okul danışmanlığı ve yüksek okul personel çalışmaları ile ilgili öngörülen eğitim

standartlarını yayınlamışlardır. Bu eğitim programları, genellikle, davranış bilimlerinin ve genel eğitimin temel geçmişi üzerine yapılandırılmıştır. İlk lisans yılları genel psikoloji, araştırma yöntemleri, istatistik, ölçme, insan gelişimi, fizyolojik psikoloji, sosyal psikoloji, kişilik kuramları ve davranışın patolojisi konularında temel eğitimi içermektedir. APA Değerlendirme Komitesi (Committee on Accreditation) (1979),¹ne göre doktora derecesine götüren ileri düzey eğitimin değerlendirme, staj, profesyonel konular ve araştırma konularında ek çalışmaları içermesi gerekmektedir.

APA, psikolojik hizmetleri sağlayanlar için genel standartları yayınlamıştır (APA, 1975). Bu temel önermelerden, psikolojik danışma, klinik psikoloji ve okul psikolojisi alanlarında uzmanlık standartları geliştirilmiştir. Bu dökümanlar, uygulama için gerekli olan genel ilkeleri, bunu uygulayacak olan bireylerin tanımlarını, sorumluluk ilkelerini ve rehber çizgileri sunmaktadır.

APGA'nın danışman eğitimi bölümü geçen yirmi yılda danışman eğitimine yönelik standartları ve bu standartlar altında, danışman eğitiminde yüksek lisans ve doktora programlarının geçerliği için gereken yeterlilik ölçütlerini geliştirmiş ve uygulamıştır (APGA, 1978). Ruh sağlığı ve rehabilitasyon danışmanları APGA çatısı altında bulduklarından bu standartlar, bu alanda çalışan danışma psikologları için geniş çaplı eğitim programlarında uygulanmaktadır. Benzer şekilde, Amerikan Evlilik ve Aile Danışmanları Derneği de (American Association of Marriage and Family Counselors-AAMFC) bireylere ve eğitim programlarına yönelik olarak yeterlilik verme sürecini oluşturmuştur.

APA ve ACES, öğrencinin lisans çalışmasında elde ettiği bilgileri bütünleştirebilmesi ve psikolojik danışma ve klinik psikolojide süpervizyonlu bir eğitim kazanması için doktora öncesi staj eğitiminin gereğini vurgulamaktadır. Staj programları, APA tarafından kabul edilen doktora programlarında psikologlar için gerekli görülmektedir. Psikolojik danışma uygulamalarını güncelleştirmek için lisans sonrası sürekli eğitime daha çok gereksinim duyulmaktadır. Pek çok eyalette psikologların ehliyet yenileme programlarının bir parçası olarak sürekli eğitim gerekli kılınmaktadır.

Sorumluluk-yeterlilik başlığında yukarıda sözü edilen yeterlilik-temelli programlar danışman eğitiminde bir zorunluluk haline gelmektedir. Bir yeterlilik programında belirlenmiş danışman davranışları, özellikle danışan çıktılarıyla ilişkilendirildiğinde, beklentileri ve danış-

manların rol tanımlamalarını açıklığa kavuşturmuştur. Bunun bir sonucu, yeterliliğin gereklerine uyabilmek için beceri eğitime verilen önemdir. Psikolojik danışma alanında yeterlilik etik vaka düzenlemesi ve müdahale konularında iyileştirilmiş yargıları gerekli kılmaktadır. Bu aşamada, yardım sunan uzmanların gelişimini sağlayabilmek için yalnızca beceri geliştirme yaklaşımının uygun olup olmadığı tartışılmalı bir konudur.

Uzman yardımcılarının eğitilmesi ve erişilebilir kılınması uygulaması yaygınlaşmıştır. Bu bireyler, danışanla olan çalışmalarını izleyen ve eğitim veren uzmanların süpervizyonu altında kendilerine verilen yardım sunma görevlerinde çalışmaktadırlar. Genellikle, uzman olan birey temel yardım becerilerinde yeterliliğe sahiptir, ama, karmaşık vaka düzenleme becerilerinde, uygulamanın temel sorularına cevap verecek araştırma yeterliliğine ya da danışan sorularını kavramlaştırma kuramsal birikim konularında deneyim ve eğitim sahibi değildir.

Didaktik kurs çalışmalarına ve danışanlarla uygulamalı çalışmalara ek olarak, danışmanların güçlü ve zayıf oldukları alanların daha fazla farkında olabilmeleri için kendileriyle yüzleşmeleri gereklidir. Çoğu danışman için bireysel terapi kullanışlı değildir. Sonuç olarak duyarlılık ya da etkileşim grupları pek çok eğitim programında kendiyle- yüzleşmeye olan gereksinimi karşılamaktadır.

Profesyonel Kuruluşlar ve Yayınlar

Bir uzmanlık alanı için gerekli olan bir başka kriter o uzmanlık alanının bilimini ve uygulamasını geliştirmeye yönelik kuruluşların ve yayınların varlığıdır. Psikolojide, APA "psikolojiyi bir bilim, bir uzmanlık ve insan sağlığını geliştirici bir alan olarak iletme" amaçlamaktadır (1954). APGA özellikle eğitim ve rehabilitasyon kuruluşlarında, psikolojik danışma hizmetlerinin geliştirilmesine yönelik olan bir başka kuruluştur. Bunlara ek olarak pek çok yayın ve dergi danışmanlara ve psikoterapistlere yardımcı olmaktadır.

Araştırma Yönelimi

Psikoloji gibi genç bir bilim alanında araştırma, yeni yöntemlerin keşfinde, tekniklerin geçerliğinde ve kuramsal karmaşa ve karşıtlıkların çözümünde önemli bir yere sahiptir. Lisans programının büyük bölümü, uygulayıcının gösterdiği uzmanlık etkinliklerinde araştırma yönelimine sahip olmasını sağlamak amacıyla, araştırma tekniklerine

yöneliktir. Bunun yanı sıra, halka sunulan psikolojik hizmetleri sürekli olarak değerlendirebilmek için güçlü bir toplumsal zorunluluk bulunmaktadır.

Psikolojik hizmetler alanındaki bilgilerin ön saflarında yer alan bireylerin, insan bilimlerindeki hem uygulama hem de saf araştırma alanlarıyla etkileşimine doğru yönlendirildiklerinin vurgulanması gerekmektedir. Bu alanlar birbirine yardımcı olmaktadır. Bunun bir örneği, danışma ve psikoterapideki grup yaklaşımlarında sonuçların ölçülmesine ve değerlendirilmesine yönelik olan çalışmalardır.

Sertifika ve Ehliyet

Psikolojik danışma ve psikoterapi alanlarında çalışan yetersiz uygulayıcılardan halkın ve alanın korunması zorunludur. Bir sertifika ya da ehliyet yeterliliği garanti etmesede, uygulayıcının sahip olduğu tekniklerde yıllar süren bir eğitim ve süpervizyon aldığı konusunda halka bilgi sağlamaktadır.

Uzmanlaşma arttıkça, halkı ve uygulayıcıları korumayla ilgili görüşler geniş kapsamlı kredi ve sertifika verme süreçleri ile ortaya konmaktadır. Terapötik psikoloji alanının öğrencileri çalıştıkları uygulama ortamlarından bağımsız olarak bu gelişimle başa çıkmaya hazır olmalıdırlar.

Sertifika, gönüllü olarak birey tarafından istenen, toplum ya da özel bir grup tarafından verilen onaylayıcı bir belgedir. Bunun bir örneği Amerikan Profesyonel Psikoloji Kurulu (American Board of Professional Psychology) tarafından verilen doktora sonrası sertifika ya da diploma'dır. Bu kuruluş, klinik psikoloji, endüstri psikolojisi, danışma psikolojisi ve okul psikolojisi alanlarında diploma vermektedir. Yapılan yazılı sınav adayın uzmanlık alanıyla ilgili temel uzmanlık bilgisini içermektedir. Sözlü sınav, danışan ilişkileri, uzmanlık konuları ve adayların gözlem altında uzmanlık alanlarıyla ilişkili hizmetleri sundukları uygulama durumlarıyla ilgili soruları içermektedir. AAMFC profesyonel yeterliliği belirleme çabalarının bir başka örneğidir. Yaklaşık tüm eyaletlerdeki eğitim kurumları kredi verme programlarının bir parçası olarak, danışmanlık sertifikası programına sahiptir. Günümüzde pek çok eyalette okullarda psikolojik danışma yapabilmek için belirli yeterliliklerin gösterilmesi gerekli kılınmaktadır.

Psikologlara ehliyet verilmesi sertifika vermekten daha değişik bir soruna sahiptir. Psikolojiyi uygulayabilme ehliyeti eyalet hükü-

metleri tarafından verilmekte ve genellikle yalnızca doktoralı olan bireylerle sınırlandırılmaktadır. Ehliyet, psikoloğa psikolojik uygulama hakkı vermektedir. Ehliyet kanunu bazı uygulamaları yasaklamakta ve psikoloğun ne olduğunu ve psikolojik uygulamayı tanımlamaktadır. Psikoloji sertifikası ve kayıt kanunları genellikle uygulamayı tanımlamakta ve tek başına "psikolog" ünvanının kullanılmasını yasaklamaktadır. Bazı eyaletler yüksek lisans yapan danışmanlara da ehliyet vermektedir, ama bu bireyler kendilerini kanunen psikolog olarak adlandıramamaktadır. Kayıt tutma, uygulayıcıları tanımanın ve onların uygulama yapabilirliğini belgelemenin ek süreçleridir. Ehliyet ve sertifika verme bir uzmanlık alanının belirleyici işaretleridir ve halkı korumaktadır.

Etik Kurallar

APA Psikologların Etik Standartları'nın açış cümlesinde "psikologlar bireyin onuruna ve değerine saygı duyarlar ve temel insan haklarının korunmasına ve saklanmasına hizmet verirler" ifadesi yer almaktadır (1979, s. 1). Psikoterapötik danışma bir sağlık hizmeti olarak etik uygulama sorunlarıyla karşı karşıyadır. Kurallar oluşturuluna kadar, etik olmayan uygulamaları belirlemek amacıyla bazı rehber çizgiler bulunmaktadır. İyi tanımlanmış kuralların ve etik uygulama geleneğinin varlığı bir uzmanlık alanının ayrııcı özelliğidir.

APA'nın etik kodları sürekli olarak gözden geçirilmektedir. APGA Etik Uygulamalar Komitesi benzer kuralların eğitim ortamlarına yönelik uyarlanmış şeklini yayınlamıştır (1981). Bazı ilkeler zamana bağlı olmayan insan değerlerini yansıtırken, bu kurallar sürekli geliştirilmekte, yaşanan kültürün uzmanlık ve toplumsallık değerlerini yansıtmaktadır.

Değerlerin insan algısı üzerindeki etkisi ve psikolojinin değer bağlamı başlı başına etik konulardır (Corey, Corey ve Callahan, 1979). Amaçlar (uyum gibi), değer çatışmaları, toplumsal güçler ve uzman kişiliği etik konuların daha ileri örnekleridir. Etik konulara uzman danışmanların çok önem vermesi gerektiğine inanıyoruz.

Diğer Uzmanlık Alanlarıyla İşbirliği Olan İlişkiler

Her uzmanlık alanı sınırlılıklarını tanımalı ve bilgi becerisini oluşturmada diğer uzmanlık gruplarının rolünü kabul etmelidir. Psikoloji uzmanlık alanının bir özelliği de bu alanın danışanın iyiliğine yönelik olarak diğer uzmanlık alanları ile işbirliği yapmadaki istekliliğidir.

Profesyonel Özgürlük

APA (1954), "iyi" bir uzmanlık alanının özelliklerinden birisi olarak, onun sorumluluklarını kabul etme özgürlüğünün ve bunun kendi olgunluğunun gösterdiği şekillerde sürdürme olduğunu belirtmektedir. Uzmanlık alanı istekli olarak hizmetler için toplumsal gereksinimin kanıtıyla ve bu gereksinimleri karşılamada kendi yeterliliği ile yüzleşmektedir. Uzmanlık alanı, onun toplumsal işlevini yerine getirmesini ve insan değerlerini geliştirmesini sınırlayan girişimler tarafından sarsılmak zorundadır.

Kişilik Öğeleri ve Beceri Eğitimi

Uzun yıllardır, psikolojik danışma yazınlığı, değişim sürecinde ana değişken olarak bir birey olarak danışman üzerinde yoğunlaşmıştır. Yakın zamanda, davranış değişikliği ve genel yardım etme becerileri de önemle vurgulanmaktadır. Yeni araştırmalar ve uygulamalar bu iki ana yaklaşımın tutumlar ve becerilerde en iyi karışımı bulmaya yöneliktir. Şekil 4., yardım etme olgusundaki bu temel ilişkileri göstermektedir. Kişisel özelliklerin ve becerilerin bileşimi danışan, kurum, toplum ve danışman için arzulanan sonuçlara yol açan geliştirici durumları ortaya koymaktadır.

Danışmandan Kaynaklanan Kişisel Etmenler	+ Danışma Becerileri	= Geliştirici Koşullar	→ İstenilen Sonuçlar
Özellikler	Anlayış için	Güven	Danışan için Danışman için
Tutumlar Değerler	Destek için Davranış için	Açıklık Dürüstlük	Kurum için Toplum için

Şekil 4. Yardım Süreci. L.M. Brammer (1979), *The Helping Relationship: Process and Skills* (64, s. 4)'den uyarlanmıştır.

Psikolojik danışma ve psikoterapiyle ilgili geçen otuz yıllık yazınlık teknikleri ve becerileri (testler, kayıtlar, surveyler, sosyometri) sanki bunlar temel noktaymışcasına vurgulamıştır. Shoben, danışmayla ilgili geçmiş yazılarında "yüz yüze ilişki yoluyla danışan davranışlarını şekillendirme" konusunun (1955, s. 259) yalnızca % 8 olduğunu belirlemiştir. Bu eksiklikle ilgili açıklayıcı bir varsayım, yüz yüze ilişkinin ve ilişkili kişilik öğelerinin öneminin çok az bilindiği ve danışma ve psikoterapötik sorunlarda yazarların geleneksel test ve teşhis yaklaşımını vurguladıklarıdır. Günümüzdeyse psikolojik danışmayla ilgili

kitaplarının danışma becerileri ve tutumlar konusuna en az 1/3 yer verdikleri görülmektedir.

Davranış Bilimi ve Araştırma Yöntemleri

Psikolojik danışma ilişkilerinde kişilik öğelerine olan ilginin artması veri kullanımıyla ilgili çalışmalarını örtmemiş ya da ortadan kaldırmamıştır. Var olan araçların geliştirilmesi, belirleyici ve teşhise yönelik yeni testlerin oluşturulması çabaları tutarlı bir gelişim hızındadır. Projektif tekniklere olan ilgi bu çalışmanın gelişen bir yönüdür. Bilgisayarların kullanımı danışma sorunlarıyla ilgili araştırmalarda devrim yaratmış ve danışmanın bazı belirleme ve planlama yönlerini makinalaştırma ile ilgili büyük bir ümit sağlamıştır.

Antropoloji, bilgisayar teknolojisi, gelişim psikolojisi, gerontoloji, ekonomi, rehabilitasyon ve sosyoloji alanından gelen bilgiler danışmanlara ve psikoterapistlere yardımcı olabilecek şekilde ortaya çıkmaktadır. Psikolojik danışma'nın kültürel bağlamı, alanın erken gelişim yıllarında Wrenn (1958) ve Ivey ve Simek-Downing (1980) tarafından da vurgulanmıştır. Bu vurgulama, danışman'ın kendi dışındaki kültürlerin üyesi olan bir danışanla çalışırken etkililiğini arttırmak amacıyla yapılmıştır.

Grup Terapisi ve İnsan Potansiyel Gelişimi

İnsan potansiyel hareketi, psikolojik danışma ve terapiyle ilişkili olan pek çok insan gelişimi evrelerini içermektedir. Bu hareketin merkezinde, yönetim gelişimi, ilaç tedavisi ve aile terapisi gibi birbirinden farklı alanlara uygulanabilen küçük grup yöntemleri yer almaktadır (Corey, 1981). İnsan potansiyel hareketi, bireyin bedeninin bilincinde olmasını sağlamak için, gerekli olan çeşitli duyuşsal farkındalık yöntemlerini içermektedir. Atılganlık, cinsel işlevsellik, liderlik, anababalık ve çatışma çözümü gibi özel gereksinimler için verilen beceri eğitimleri de bu olgunun bir parçasıdır. Bireyin dünya algısını genişletmek ve daha fazla kişisel tutarlılık kazandırmaya yönelik olan farkındalık eğitimi her bireyin potansiyelini geliştirmek için bu harekete katılmıştır.

Grup yaklaşımlarındaki hızlı artış pahalı olan bireysel danışmaya erişilebilirliğin sınırlı olmasından kaynaklandığı gibi, uygulayıcıların grup çalışmasının yeterliliğine olan güvenlerindeki artıştan da etkilendirilmiştir. İnsanların günlük yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar

için diğer insanlara olan gereksinimleri ve bu yardımın profesyonel uzmanlar kadar akranlardan da alınabileceğiyle ilgili artan bir farkındalık bulunmaktadır. Burada önemli olan bir sınırlılık, gruplar yoluyla kişisel gelişimin en uygun koşullarına yönelik geçerli bilginin eksikliği ve grup sürecindeki geliştirici ve geriletici değişikliklerin etkilerinin bilinmemesidir. Grup üyeleri, grup deneyiminden sonra, coşkunluk yaşantısı geçirmektedir. Bütün öğrenme yaşantılarında olduğu gibi, günlük yaşama aktarılacak değerlerin ne olduğu ve grup sürecinde öğrenilenlerin zaman içerisinde davranışta etkili değişimlere yol açıp açmadığı önemli sorulardır.

Gruplar genellikle, bireysel psikolojik danışmadan bağımsız olarak davranış değişikliği yaratırlar ve bireysel danışmaya paralel olan deneyim kazandırma işlevi görürler. Bireysel danışma için gereken becerilerin ve sürecin değeri gittikçe artan bir şekilde kabul edildiğinden ve danışman, aile, toplum ve çalışma gruplarında değişiklik yaratıcı olarak görüldüğünden, bireysel danışmayla ilgilenenlerin grup gereksinimlerinin farkında olmaları gerekmektedir. Bu eğilim insanın karşılaştığı sorunların çözümünde grup yöntemleriyle ilgili yazınıhtaki kuramsal ve uygulamalı çalışmalardan edinilen veriyle de desteklenmektedir. Geçmişte geliştirilen yetişkinlere yönelik grup terapi yöntemlerine ve okul yaşındaki danışmanlarla yapılan pek çok danışma grubuna ek olarak aile terapisi de uygulanmaktadır. Mahkumlarla, ilaç bağımlılarıyla, yaşlılarla ve alkoliklerle kendine yardım yöntemlerinin uygulandığı grup çalışmalarının sayısındaki artış bu eğilimin gücünü ortaya koymaktadır.

Birleştirilmiş Kuramsal Yapılar

Psikoterapötik danışma uygulaması kişilik ve öğrenme alanlarının verileriyle bütünleştirilmeye çalışılmıştır. Danışma sürecini belirlenmiş bazı tariflerden ya da deneyimlerden çıkarsanan çeşitli tekniklerin bir bileşimi olarak görmek yerine, psikoterapötik danışma, görüşme içerisinde belirlenmiş öğrenme durumlarına yönelik olarak sistematik ve birleştirilmiş kuram ve ilkelerin bir uygulaması olarak değerlendirilebilir.

Sistematik kuram ve gevşek uygulamalar arasındaki uçurumu birleştirmek oldukça zordur. Sorunun bir bölümü terminolojiden ve transferans ve direnç gibi kavramların anlamlı bir kuramsal çerçeveye aktarılmasındaki zorluktan kaynaklanmaktadır. Danışmanlar sürekli olarak psikolojik danışma görüşmelerinde yaptıklarını incelemeli ve değerlendirmelidir. Kuram sürekli olarak gereken kavramsal araçları

sağlamaktadır, ama bir tekniğe duyulan gereksinim genellikle elde olan desteklenmiş bilgiye ve kavramsal gelişmelere üstün gelmektedir.

Danışmanların toplumsal sorumluluklarının ve danışanlarının mutluluklarının farkında olmaları onları kullandıkları yöntemlerde şüphe ve güven arasında sağlıklı bir dengeyi sağlamaya zorlamaktadır. Rogers (1955), danışmanların kendilerini hem subjektif, duyarlı terapistler olarak hem de katı bilim adamı olarak algıladıklarında karşılaştıkları karmaşık duygularını belirtmektedir.

Psikolojik danışma, belirli bir danışman rolünü içermektedir. Bir uzman olarak danışman belirli bir bilgi sağlamakta ve kullandığı dolaylı olmayan yöntemlerle danışandaki değişiklikleri kolaylaştırmakta, böylelikle de değişme sorumluluğunu danışanın almasını sağlamaktadır. Uzman rolü, ekip çalışması, iletişim ve çatışma düzenleme konularında ailelerle ve kurumlarla yapılan çeşitli grup çalışmalarında içerilmiştir. Bazı danışmanlar birincil rollerini danışanların kişisel gelişim amaçlarını sağlamaya yardım eden bir uzman olarak algılamaktadır.

Thoreson (1969), danışmanı, danışan ve danışman tarafından belirlenen amaçlarla ilgili danışan davranışındaki belirgin değişiklikleri arttıran sistematik bir "uygulamalı davranış bilimcisi" olarak değerlendirmektedir. Gittikçe artan sayıdaki danışman toplumsal değişikliğe yardımcı olan danışan taraftarı, beceri eğitmeni ve kurumsal uzman gibi ek rolleri de vurgulamaktadır.

Rotter (1954), klinik çalışmadaki kuramların temel değerlerini şu şekilde özetlemektedir: yeni araç ve yöntemler yapılandırmak ve var olanları değerlendirmek için bir temel sağlamak; deneysel kanıtın eksik olduğu yerde psikolojik danışma tekniklerini değerlendirmede araç olmak; terminoloji ve varsayımda tutarlılığı sağlamak için cesaretlendirici, yeni fikirler ve uygulamadaki az bulunan sorunlar için değerlendirici araçları, deneylerde, kavramlarda ve uygulamada karşılaşılan karşıtlık ve tutarsızlıkları tanımada ve çözümlemede klinik çalışmacılara yardımcı olan bir araç olmak.

Yapıları biraraya getirme çabaları psikoterapötik danışma alanından "okul" vurgusunun kalkmasına yol açmıştır. Psikolojik danışmaya bölgesel ya da parçacı bir yaklaşımla bakıldığında "okul" olgusu ortaya çıkma eğilimi gösterir. Bu, bireysel uygulayıcı-bilim adamlarının yaratıcı düşünce ya da kurama yönelme cesaretini kırmaz. Rogers, günümüzde uygulama yapan psikologların en önemli sorunlarından

birinin alanda kuram oluşturmayı köstekleyen bir atmosferin varlığı olduğunu belirtmektedir (1955, s. 247). Ancak, uygulamalar farklılık gösterse de kuramsal görüşlerde daha çok birliğe doğru gidildiğine işaret eden göstergeler de bulunmaktadır.

Amaçlar, Değerler ve Öz-yardım

Psikoterapötik danışma tartışmalarında gözlenen belli başlı bir başka eğilim de psikolojik danışmanın hedeflerinin ve amaçlarının açıklığa kavuşturulmasıdır. Süreç üzerinde durulmasından, çıktılar üzerinde yoğunlaşmaya yönelik bir yönelimin olduğu belirtilmiştir. Bu eğilim, doğal olarak değerler alanına girmeye ve hangi çıktılar arzu edilir olduğunun düşünülmesine yol açmaktadır.

Danışanın, bir kariyer hedefi seçmek ya da yaşadığı durumsal kaygıyı rahatlatmak gibi anlık sorunlardan daha uzun vadeli hedeflere yönelik çözümlerdeki değişimleri önemli görülmektedir. Uzun vadeli genelleştirilmiş hedefe bir örnek, danışanın gelecekte karşılaşabileceği sorunlara dışarıdan yardım almadan daha iyi çözüm getirebilmesini sağlayacak öz-yönlendirici kapasitesini geliştirmektir. Öz-yardım yas, boşanma sonrası uyum, boşanmış anababa, aile istismarı ve alkolizm sonrası kendini toplama gibi konularda özel gereksinimi ile başa çıkmak için günlük toplanan gruplar için güçlü bir toplumsal eğilimdir. Önemli bir psikolojik danışma hedefi danışanlara, ileride karşılaşacakları sorunlarla kendi başlarına başa çıkabilmelerini sağlayacak becerileri öğretmede yardımcı olabilmektir. Öz-yardım yaklaşımları, yoksunluğu olan gruplara kendi sorunlarıyla başa çıkmayı ve gerekli yardımı almak için diğerlerine ulaşabilmeyi öğretmektedir.

Değerle ilgilenen danışmanlar ırk ayırımı, savaş ve barış, kadın hakları, çevre koruması, nükleer enerji, yoksulluğun azaltılması ve çocukların korunması gibi toplumsal konularla uğraşmak eğilimindedirler.

ÖZET

Bu yazıda terapötik psikoloji uzmanlık alanına katkıda bulunan eğilimler yer almaktadır. Terapötik psikoloji alanı tarihsel açıdan köklerini klinik psikoloji, danışma psikolojisi, psikiyatri, sosyal çalışma, okul psikolojisi ve pastoral psikolojiden almaktadır. Böylesine zengin bir geçmişe sahip olan bu uzmanlık alanı sorumluluk, uzmanlık alanları arasındaki ilişkiler, eğitim, seçme, bilimsel topluluklar, araştırma,

sertifika verme, lisans verme, etik ve özgürlük konularıyla ilgili pek çok sorunla başa çıkmak durumundadır. Psikolojik danışma ve psikoterapi birbirlerinden farklı yapılar olmalarına karşın pek çok konuda binişmektedir. Psikoterapistler, genellikle, daha derin kişilik düzeylerinde kişiliğin yeniden yapılandırılmasıyla ilgilenirken, danışmanlar daha çok tamamlanmamış gelişim ya da öğrenme süreciyle ilgilenmektedirler.

KAYNAKÇA

- American Personnel and Guidance Association.** (1978). *Accreditation Procedures Manual for Counselor Education*. Washington, DC: American Personnel and Guidance Association.
- American Personnel and Guidance Association.** (1981). *Counseling Older Persons: A Training Manual for Paraprofessionals*. Washington, DC: American Personnel and Guidance Association.
- American Psychological Association.** (1979). *Ethical Standards of Psychologists*. Rev. ed. Washington, DC: American Psychological Association.
- American Psychological Association.** (1954). *Psychology and Its Relations with Other Professions*. Washington, DC: American Psychological Association.
- American Psychological Association.** Standards for providers of counseling psychological services, Draft 6. July 1978. Mimeographed. Washington, DC: American Psychological Association.
- American Psychological Association.** (1975). *Standards for providers of psychological services*. *American Psychologist*, 30, 685-693.
- American Psychological Association.** Division 17 Committee on Definition. *Draft of Definition Statement*. Washington, DC: American Psychological Association, May 1980.
- American School Counselors' Association.** (1963). Tentative statement of policy for secondary school counselors. *Personnel and Guidance Journal*, 42, 194-198.
- Blocher, D.H.** (1966). *Developmental Counseling*. New York: Ronald Press.
- Blos, P.** (1946). Psychological counseling of college students. *American Journal of Orthopsychiatry*, 6, 571-580.
- Bordin, E.S.** (1955). *Psychological Counseling*. New York: Appleton-Century-Crofts.
- Brammer, L.M.** (1979). *The Helping Relationship: Process and Skills* 2d ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Brayfield, A.H.** (1961). Counseling psychology: Some dilemmas of the graduate school. *Journal of Counseling Psychology*, 8, 17-19.
- Corey, G.** (1981). *Theory and Practice of Group Counseling*. Monterey, CA: Brooks/Cole.
- Corey, G.; Corey, M. ve Callahan, P.** (1979). *Professional and Ethical Issues in Counseling and Psychotherapy*. Belmont, CA: Wadsworth.

- Cousing, N. (1979). *Anatomy of an Illness*. New York: Norton.
- Fretz, B. ve Whiteley, J. eds. (1980). *The Present and Future of Counseling and Psychology*. Monterey, CA: Brooks/Cole.
- Glasser, W. (1965). *Reality Therapy*. New York: Harper Row.
- Gordon, T. (1971). *Parent Effectiveness Training*. New York: Wiley.
- Gustad, J.W. (1953). The definition of counseling. In *Roles and Relationships in Counseling*, ed. R.F. Berdie. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Gustad, J.W. The evaluation interview in vocational counseling. *Personnel and Guidance Journal*. 36, 1291-1302.
- Hahn, M.E. ve McLean, M.S. (1950). *General Clinical Counseling*. New York: McGraw-Hill.
- Hill, C., Tanney, M., Leonard, M. ve Reiss, J. (1977). Counselor reactions of female clients: Type of problem, age of client, and sex of counselor. *Journal of Counseling Psychology*. 24, 60-65.
- Ivey, A. (1977). Cultural expertise: toward systematic outcome criteria in counseling and psychological education. *Personnel and Guidance Journal*. 55, 296-302.
- Ivey, A. ve Simek-Downing, L. (1980). *Counseling and Psychotherapy: Skills, Theories, and Practice*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Kagan, N. (1977). Presidential address to division of counseling psychology. *Counseling Psychologist*. 7, 4-9.
- Lewis, J. ve Lewis, M. (1976). *Community Counseling: A Human Services Approach*. New York: Wiley.
- Moore, B.V. ve Bouthilet, L. (1952). The V.A. program for counseling psychologists. *American Psychologist*. 7, 684-685.
- Mowrer, O.H. (1951). Anxiety theory as a basis for distinguishing between counseling and psychotherapy. In *Concepts and Programs of Counseling*, ed. R. Berdie. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Pepinsky, H.B. ve Pepinsky, P.N. (1954). *Counseling Theory and Practice*. New York. Ronald Press.
- Perls, F. (1969). *Gestalt Therapy Verbatim*. Lafayette, CA: Real People Press.
- Porter, E.H., Jr. (1949). *An Introduction to Therapeutic Counseling*. Boston: Houghton Mifflin.
- Robinson, F.P. (1950). *Principles and Procedures in Student Counseling*. New York: Harper.
- Rogers, C.R. (1955). A personal view of some issues facing psychologists. *American Psychologist*. 10, 247-249.
- Rogers, C.R. (1955). Persons or Science? A philosophical question. *American Psychologist*. 10, 267-278.
- Rotter, J.B. (1954). *Social Learning and Clinical Psychology*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

- Shoben, E.J.** (1955). Special review: Some recent books on counseling and adjustment. *Psychological Bulletin*. 52, 251-262.
- Simonton, C. ve Simonton, S.** (1978). *Getting Well Again*. Los Angeles: J.P. Tarcher.
- Sue, D.** Cross-cultural counseling competencies. A position paper presented to Division of Counseling Psychology, January, 1981. Mimeographed.
- Super, D.E.** (1955). Transition from vocational guidance to counseling psychology. *Journal of Counseling Psychology*. 2, 3-9.
- Szasz, T.S.** (1960). The myth of mental illness. *American Psychologist*. 15, 113-118.
- Thoreson, C.** (1969). The counselor as an applied behavioral scientist. *Personnel and Guidance Mournal*. 47, 841-848.
- Thorne, F.C.** Principles of personality counseling. Brandon, VT: Clinical Psychology Monograph, 1950.
- Tyler, L.E.** (1969). *The Work of the Counselor*. 3d ed. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.
- Williamson, E.G.** (1947). Counseling and the Minnesota point of view. *Educational Psychological Measurement*. 7, 141-156.
- Wrenn, C.G.** (1958). Psychology, religion, and values for the counselor, Part III, in the symposium, the counselor and his religion. *Personnel and Guidance Journal*. 36, 326-334.
- Yamamoto, K.** (1963). Counseling psychologists—who are they? *Journal of Counseling Psychology*. 10, 211-221.